

דברים - סיפורים

"אלה הדברים אשר דבר משה" (א, א)

מפני כבודן של ישראל (רש"י)

מסופר על הרב אריה לוי זצ"ל, שפעם אחת הוזמן לבית המשפט לתביעה שיפרע שטר שהוא חתום עליו כערב. תמה על כך הרב, שהרי לא זכור לו כלל שחתם על השטר הנזכר. הופיע הרב בבית המשפט ונוכח לדעת שחתימתו זויפה ובעל החוב עומד מולו בעיניים מושפלות מרוב בושה על הזיוף שעשה. כדי שלא לביישו, הודה הרב שזוהי חתימתו ובקש מהשופט שיפרוס לו את החוב על פני תשלומים רבים כדי שיוכל לעמוד בתשלומים כי היה זה סכום גבוה, וזאת עשה כדי לא לבייש יהודי.

"אלה הדברים אשר דיבר משה" (א, א)

כ"ק אדמו"ר בעל "אהבת ישראל" מויזניצא זי"ע היה נוהג בכל ערב ללכת עם משמשו לטייל כחצי שעה. פעם אחת הגיע בדרך טיולו עד בית גביר אחד, מנהל הבנק המקומי, שהיה מן הנאורים והמשכילים, ולא היה מחסידי הרבי כלל. משהגיע לשם, דפק על דלת הבית, וכשהמשרת פתח את הדלת, נכנס לפנים, והגבאי אחריו. היה הדבר תמוה להגבאי, מה זה ועל מה זה נכנס פתאום לכאן, אבל לא ההין לשאלו דבר, וכשראה שהרבי נכנס, הלך בלי אומר גם הוא אחריו. כשראה בעל הבית פתאום את הרבי בא לביתו, הלך לקראתו, וקבלו בהדרת הכבוד, כי היה איש אינטליגנטי ומנומס. הגישו לו כסא לשבת, והוא ישב איזה זמן בלי לדבר. לא הרהיב בעל הבית לשאול את הרבי בעצמו "מה לידידי בבית", ופנה בלחישת אל הגבאי ושאלו לפשר הביקור הזה. השיבו הגבאי כי גם הוא בעצמו אינו יודע כלום. אחרי כן קם הרבי מכיסאו, נפרד מבעל הבית, והלך לו. ובעל הבית הלך מפני הכבוד ללוות את הרבי, וליווהו עד ביתו. משהגיעו לשם, והגביר התכונן לחזור הביתה, לא התאפק עוד, ופנה אל הרבי בשאלה: "ימחל לי הרבי על שאלתי: הנה בביתי לא היה מן הנימוס לשאלו משום מה כיבדני בביקורו, אבל עכשיו, כאן, אני רוצה לדעת את סיבת הביקור. השיב לו הרבי: הלכתי לביתך לקיים מצוה, וברוך השם שקיימתי את המצוה. תמה הגביר: איזה מצוה, רבותינו אומרים - השיב לו שוב הרבי - "כשם שמצוה לומר דבר הנשמע, כך מצוה שלא לומר דברי שאינו נשמע". ובכן אם אני אשב לי בביתי, וכבודו בביתו, איזו מצוה תהיה אז כשלא אומר לו את ה"דבר שאינו נשמע", צריכים ללכת לאותו האיש הבלתי שומע, לביתו, ושם לא לומר לו, אז תהיה המצוה כתיקונה. וכך עשיתי... אמר לו הגביר ימחל הרבי להגיד לי את הדבר, אולי אשמע, לא - אמר לו הרבי - מובטחני בך שלא תשמע. וככל שהרבי סירב מלהגיד לו את הדבר, כן גברה סקרנותו של הגביר יותר ויותר לדעת את הסוד, והפציר הרבה ברבי שיגלה לו את ה"דבר שאינו נשמע", עד שלבסוף נעתר לו הרבי, ואמר לו: הנה אלמנה פלונית, עניה מרודה חייבת לבית הבנק של כבודו סכום כסף מסוים, על המשכנתא של ביתה. בימים הקרובים עומד הבית להימכר על ידי הבנק במכירה פומבית, והיא, האלמנה, תוצא החוצה. חפצתי לבקש מכבודו, שימחל את החוב לאותה אלמנה, אבל לא אמרתי לו את בקשתי, משום אותה ה"מצוה שלא לומר". אבל - אמר לו הגביר בתימהון - תיאלץ אפשר דבר שכזה, הלא החוב איננו חוב פרטי שלי, אלא

של הבנק, ואני אינני אלא המנהל של הבנק, אבל לא בעליו ואדוניו, והסכום הוא של כמה מאות ריב"ש, ואם כן... "הלא הוא הדבר - הפסיקו הרבי - אשר דיברתי, שלא תאבה ולא תשמע. והרבי הפסיק את השיחה, ונכנס לביתו, והגביר אף הוא הלך לו לביתו. אבל הדברים נכנסו כחץ ללבו של הגביר, ולא נתנו לו מנוח, עד שלבסוף הכניס מכיסו את כל החוב של האלמנה לקופת הבנק, והאלמנה נשארה בביתה. (קדוש ישראל)

"אלה הדברים" (א, א)

לפי שהן דברי תוכחות... מפני כבודו של ישראל (רש"י)
כדי להמחיש עד כמה יכולים חוס ואהבה להשפיע גם בשעת תוכחה יש לספר עובדה שאירע עם ה"חפץ חיים" שבתקופה שהיה נודד למכור את ספריו, ראה פעם באכסניה בוילנה יהודי חסון ומוגשם שנכנס והתיישב ליד השולחן, ופקד על המשרתת שתגיש לו נתח אווז צלוי וכוס משקה חריף, חטף בתאוותנות את נתח האווז והתייחס אל המשרתת בצורה בלתי הוגנת. ה"חפץ חיים" נדהם מהמחזה ורצה לגשת אליו להעיר לו על קלות דעתו. בעל האכסניה התקרב חרש אל אורחו הדגול ה"חפץ חיים" כדי למונעו מצעד זה, כי חשש מפני שערוריה, מדובר בחייל ניקולאי לשעבר, הדיוט, שעלול לחרפנו.
אנא רבי הנח לו, אין אל מי לדבר, הריהו מגושם מדי, בור ממש, לא למד אחרת, כשהיה בן שבע נחטף יחד עם ילדים אחרים, קנטוניסטים ונלקח לסיביר, עד גיל שמונה עשרה גדל בין נוכרי המקום ואחר כך עבד את הצאר ניקולאי עשרים וחמש שנה, במקומות כאלה היכול היה ללמוד משהו טוב יותר? היש פלא שגדל כה מוגשם, לאחר שקרוב לארבעים שנה לא היה מצוי בסביבה יהודית, לא למד אות אחת, ולא ראה פנים יהודיות? מוטב רבי שלא תתחיל עמו, כבודך יקר מדי בעיני, סיים בעל האכסניה.
חיוך שליו מסביר וחביב הופיע על פניו המאירות של ה"חפץ חיים" ואז אמר: אל תחשוש, כבר אדע כיצד לשוחח עמו, והנני מקווה שתצמח מכך טובה.
ה"חפץ חיים" ניגש אליו, הושיט לו "שלום עליכם", ובנעימה לבבית וידידותית פתח: האמת הדבר ששמעתי עליך, שבתור ילד קטן נחטפת, ויחד עם ילדים אחרים נלקחת לסיביר הרחוקה, גדלת בין גויים, לא זכית ללמוד אפילו אות אחת מן התורה, עברת את הגיהנום בעולם הזה, סיוט, צרות, רדיפות איומות, עינויים נוראים! הרשעים אמרו לא פעם להעבירך על דתך, אלצו אותך לאכול חזיר, נבלות וטריפות, ואף על פי כן נשארתי יהודי ולא השתמדת, מאושר הייתי אילו היו לי זכויות כשלך והייתי בן עולם הבא כמך. מקומך בעולם האמת הרי יהיה בין צדיקים וגאוני עולם, האם דבר קטן הוא מסירות נפש שכזו, לסבול יסורים שכאלה למען היהדות, למען כבוד שמים, שלושים וכמה שנים רצופות? הרי זה נסיון גדול יותר משל חנניה מישאל ועזריה.
דמעות התקשרו בעיניו של החייל הניקולאי לשעבר, הוא הזדעזע המילים הלבביות והחמות שזרמו מלב טהור שליטפו והחיו את נשמתו המיוגעת, משנודע לו מיהו העומד לפניו פרץ בבכי עז והחל לנשק את ה"חפץ חיים".

דברים - סיפורים

נכשלת בבחינה, וכפי שהוסכם בינינו, עליך לעזוב את העיר". אמר הצעיר, "אכן, אקיים את ההסכם ואעזוב את המקום, כאשר הבטחתי. אבל אבקש שתאמר לי, מה היא באמת העצה במקרה זה?" השיב לו העגלון הזקן, "יקירי, באמת במצב ביש כזה, אין שום עצה איך לחלץ את העגלה מהבוץ העמוק ששקעה בו, אבל בעל עגלה מנוסה נזהר מלכתחילה שלא להיכנס לכזה בוך, שאי אפשר להיחלץ ממנו". משל זה סיפר הרב מבריסק, רבי יצחק זאב סולוביצ'יק, לאדם שנכשל בענייני הנהגת הציבור, ובא לשאול את הרב מבריסק כיצד לתקן את העניין. כוונת הרב בספור המשל היתה, יש אמנם מצבים, ששקועים בהם בבוץ עמוק, ואין באמת עצה כיצד להיחלץ מהם, אולם צריך לחזות זאת מראש ולהיזהר מלכתחילה שלא להיכנס לכזה בוך, שלא יוכלו אחר כך לצאת ממנו. היתה זו תוכחת נסתרת, שנאמרה ברמז לאותו עסקן, שלא השכיל להיזהר ולא להיכנס לתוך הבוץ. (דברי גדולים)

"ד' אלוהים הוא הנלחם לכם" (ג, כב)

סיפר החפץ חיים: לפני המלחמה פגשתי אופה שהכרתי, הולך ברחוב. שאלתי אותו כיצד מתנהגים עסקיו. אוי רבי, השיב האיש, הייתי שמח לומר שעסקי מתנהלים כראוי. אך האמת היא שאני עובד כל הלילה ואופה אלף ככרות לחם ולחמניות. העבודה אורכת לי זמן רב והיא קשה מאד, אבל לאחר מכן בבוקר, אני שומע אלא תלונות. לקוח אחד אומר שהלחמנייה אינה עגולה דיה, לקוח שני מתלונן שהלחם אפוי יתר על המידה, שלישי טוען שהלחם שקיבל לא היה אפוי די הצורך, ככל שאני משתדל, אני מצליח למכור את כל דברי המאפה. אני מצליח למכור רק כשש מאות יחידות לפני הצהרים. את ארבע מאות הנותרים אני נאלץ למכור אחר הצהרים כמאכל לעופות, במחיר זול מאד. וכך אני מפסיד סכום ניכר מרווחי. תן לי ברכה, רבי, שאצליח יותר. אכן, ברכתי אותו, והנה זמן קצר לאחר מכן, לאחר שפרצה מלחמת העולם, פגשתי שוב והייתי די מופתע, מפני שכל האחרים היו מדוכאים בשל המלחמה והוא לא היה נראה מדוכא כלל. שאלתי אותו כיצד מתנהלים עסקיו, הם פשוט נפלאים. השיב האופה. אך זהו זמן מלחמה, כיצד הם יכולים להיות טובים, התעניינתי, זאת בדיוק הסיבה, השיב האופה, בזמן מלחמה אנשים לקוחים כל סוג של לחם או לחמניה שהם יכולים להשיג, אין טענות והאדם מודה לד' כאשר הוא משיג לחם למרות המחסור. אנו כולנו מצויים במלחמה נוראה עם היצר הרע, הניסיונות והמבחנים של כל אדם החי בזמננו הם קשים מאד. בכל זאת אנשים מקיימים מצוות ומצליחים ללמוד תורה. כמה נפלא הדבר, ד' מוכן כיום לקבל כל סוג של מצוה, גם אם לא קיימו אותה בדרגה גבוהה ביותר של אהבת ד' ויראתו. מובן מאליו שאדם חייב תמיד להתאמץ להגיע לשלימות, אך בכל אופן מוטל עלינו לא לאבד את התקווה ולא להתייאש. כיום כל הישג, אפילו הוא נראה פעוט, הוא רב משמעות בדורנו, כשיש יצר הרע חזק כל כך, כל צעד קטן בתורה ובמצוות הינו צעד ענק בעבודת ד'. (משלי החפץ חיים)

וה"חפץ חיים" מוסיף לדבריו אליו: אדם כמוך, שזכה להיחשב בין הקדושים שמוסרים את נפשם על קידוש השם, אילו קבלת על עצמך לחיות מעתה את שארית ימיך כיהודי כשר, לא היה מאושר כמוך בארץ. לא עזב היהודי את הח"ח עד שנהפך לבעל תשובה אמיתי.

"אלה הדברים" (א, א)

אל"ה ר"ת אבק לשון הרע. מיעוטן של ישראל נכשלים בעריות רובן בגזל וכולם באבק לשה"ר (ב"ב קסה.). בעניין הזה של "רובן בגזל" מספר הרב שלמה לוינשטיין שפעם בא רבי ישראל מסלנט אל איזה נדיב, וישבו שניהם ע"י השולחן, ועל השולחן היה מונח סכום גדול של כסף, והנה כשהם יושבים באו לקרא לעשיר למשהו חשוב שלא סבל דיחוי, אמר הנדיב לרבי ישראל, תמתין כמה דקות כאן, אני מיד חוזר, והנדיב יצא מן החדר, איך שהוא יוצא רואה הוא את רבי ישראל יוצא אחריו, שואל אותו הנדיב למה יצאת? אמרתי לך שתמתין ע"י השולחן, אמר לו רבי ישראל, לא רציתי להישאר לבד עם הכסף כיוון שהגמרא אומרת ש"מיעוטן בעריות ורובן בגזל", ואם לגבי עריות שרק מיעוטן נכשלים בזה גזרו חז"ל על יחוד, גזל שרובם נכשלים בזה, וודאי שיש בזה איסור יחוד...

"אנשים חכמים ונבונים" (א, יג)

בעיר אחת, היה בעל עגלה ותיק וזקן שעמד על משמרתו שנים רבות. יום אחד, הופיע בעיר בעל עגלה חדש וצעיר, והתחיל להשיג את גבולו של הזקן. פגש בעל העגלה הזקן את הצעיר, ואמר לו, "באת להשיג את גבולי שלא כדין. על פי דין, עליך לעזוב את המקום הזה. אולם לפניך משורת הדין, מוכן אני להסכים שתשאר בתפקיד בעל עגלה בעירנו, אבל בתנאי אחד, שתעמוד אצלי למבחן, אם בקי אתה בעגלונות. אם תצליח במבחן אסכים שתשאר בעיר, ואם לא תצליח עליך לעזוב את המקום". הסכים הצעיר לכך. התחיל בעל העגלה הזקן לבחון את הצעיר, ושאל אותו, "מה צריך בעל עגלה לעשות כשהוא נוסע בדרך, והעגלה עמוסה בנוסעים, ולפתע שקעה העגלה בבוץ, והסוסים אינם מצליחים בשום אופן למשוך את העגלה מן הבוץ?" השיב העגלון הצעיר, "מבקשים מהנוסעים שיורידו מהעגלה את המשאות, כדי שיקטן העומס מעל העגלה, ואז יוכלו הסוסים למשוך את העגלה". שאל העגלון הזקן, "ומה יהיה אם גם אחרי עצה זו, עדיין שקועה העגלה בבוץ ואין הסוסים יכולים להזיזה?" השיב העגלון הצעיר, "אז מבקשים מהנוסעים שירדו גם הם מהעגלה, כדי שהיא תהיה הרבה יותר קלה". המשיך העגלון הזקן לשאול, "ואם בכל זאת עדיין אין העגלה זזה ממקומה?" השיב הצעיר, "כי אז, מבקשים מהנוסעים שידחפו את העגלה מאחוריה, ועל ידי כך יוכלו לחלץ את העגלה מן הבוץ". המשיך העגלון הזקן לשאול, "ואם בכל זאת עדיין אין העגלה זזה ממקומה?" השיב הצעיר, "אינני יודע עצה למקרה זה". אמר לו העגלון הזקן, "אם כן,

osake 612 k

לקבלה במייל: crulruchi@gmail.com